

47. Eke kyrka. Nu i Gotlands Fornsal.

Pl. 24.

Litteratur: C. W. Pettersson, skrivelse till Riksantikvarien ²⁷/₃ 1917 (ATA); J. W. Hamner till Riksantikvarien ²⁵/₈ 1923 (ATA); O. v. Friesen, Anteckningar 1923 och 1936 (UUB).

Fyrkantig gravhäll. Den påträffades liksom G 46 vid kyrkans reparation år 1916 och förvaras numera (sedan omkr. 1925) i Gotlands Fornsal (Medeltidsavdelningen, källaren).

Grå sandsten. Längd 1,47 m, bredd upptill 0,53, nedtill 0,45 m. Formen är sålunda svagt trapetsoid. Översidan är svagt välvd. Mitt på stenen finns ett kors i relief. Runristningen går utefter h. kanten. Den är hårt sliten och endast delvis bevarad. På korsets stam och på ringen nedanför korsmitten ha funnits runor, varav nu endast spår återstå.

Inskrift:

iåkaubr - - - ok aũpraif - ...
 5 10 15 20

»Jakob ... och Audraiv ...»

Till läsningen: Namnet **iåkaubr** är säkert. Inskriften börjar här; intet har funnits framför. R. 2 är skadad, men bör sannolikt läsas **a**. Efter namnet följa tre raka stavar, men utan säkra spår av bistavar. 11–13 **ok a** är tydligt, även om topparna äro avslagna. Därefter sannolikt 14–15 **up**. 16–19 **raif** är tydligt. Därefter är en runa bortnött, och sedan följer en tydlig punkt. Intet vidare kan spåras.

v. Friesen läste 1923: ... **i : karþu · [m]ik · okaratf · - ...** »På korsstaven ev. skymtande runor kunna ej identifieras.» Vid en senare undersökning (1936): **- iåkaubr · - - - - ok a - - raif -**.

Om mansnamnet *Jakob* se G 13. Namnet *Aũpraifr* förekommer även i inskriften på en numera förkommen gravhäll i Klinte kyrka (F h 8 bl. 102). Det är bildat på regelbundet sätt, och båda lederna äro väl kända i namnförrådet. Det har som helhet betytt »den åt guldets glade»; jfr *Sigraifr* G 69, S 84, *Botraifr* S 20, 82, 83, 84.

48. Eke kyrka.

Pl. 20.

Litteratur: L 1912, 1913, S 162, 163. J. H. Wallman, Anteckning om L 1912 (inklistrad i Liljegren, Fullständig Bautil: L 1912), Öländska och gothländska fornlemningar (ATA), fig. 49 (L 1913); S. Bugge i ATS 5, s. 148; H. Pipping i VHAAkad:s Månadsblad 1900, s. 65; C. W. Pettersson, skrivelse till Riksantikvarien ²⁷/₃ 1917 (ATA); O. v. Friesen, Anteckningar 1923 och 1936 (UUB).

Äldre avbildningar: a) J. H. Wallman, teckning (i Liljegren, Fullständig Bautil: L 1912); O. v. Friesen och J. W. Hamner foto 1923 (ATA). — b) J. H. Wallman, teckning (i: Öländska och gothländska fornlemningar, fig. 49).

a) Målning med svart färg östra sidan av norra stödjepelaren för triumfbågen. Målningen upptager en yta av 50 × 25 cm; runornas höjd är 4–4,5 cm.

J. H. Wallman meddelar inskriften på L 1912 (fig. 40) med följande tillägg:

»På Norra pelaren vid Choret i Eke kyrka på Gothland; bokstäfverna med svart färg på sjelfva kalken:

Arum ♦ **aptir** ♦ ♦ **Biyr** ♦ **Tusinn** ♦ **ithuntrad** ♦ **et** ♦ **ok** ♦ **sextih** ♦ **kirkia** **malad** ♦ **BU** ♦ **RA** ♦

Anm. En del af skriften var vårdslöst copierad med rödkrita på väggen, som det tycktes, redan i gamla tider; hvilken nya edition var enda vägledning för ordet *ptir*, som nu var i huvudskriften nästan utnött. —

Nedanför originalet *ar* förmodligen konstnärrens Bomärke.»

Carl Säve (S 162) fann inskriften utplånad genom ny överstrykning; han meddelar texten efter L 1912.

O. v. Friesen har två gånger (1923 och 1936) granskat inskriften. E. Wessén likaledes två gånger (1954 och 1961); vid båda tillfällena gjordes en teckning (fig. 44). En del runor skymta svagt, och på vissa punkter kan man ännu kontrollera den av Wallman återgivna texten. Men någon sammanhängande läsning står ej längre att erhålla.

Inskriften synes ha haft följande lydelse:

*Arum eptir Guz byrb busind [bry]hundrap
att ok sekstigi arum þa [var] kirkia malap ...*

»År 1361(?) efter Guds födelse då blev kyrkan målad ...»

Tyvärr är den viktigaste siffran i årtalet, den andra, oviss. Här ha några runor varit oläsbara för Wallman, och nu äro de totalt borta.

Detta är emellertid endast hälften av den ursprungliga inskriften. *malap* *bu* *ra* synes tämligen tydligt i fjärde raden t. v. Återstoden kan numera icke läsas.

b) J. H. Wallman i »Kort förklaring öfver Figurerna» i sitt planschverk (ATA): »Lämningar af målade svarta runor under alfrescomålningen på Norra Chorväggen i Eke, Gothland.»

De ha sedermera icke kunnat återfinnas. C. Säve: »nu öfverstrukne med ny färg». Felaktig är Säves förmodan, att de skulle vara lämningar »efter dem, som i Presterskapets berättelser (från Carl XI:s tid) med dessa ord omtalas: Der står *fupork*, visst 20 gånger upprepadt.» Detta hänför sig till en inskrift i Hemse kyrka (G 56).

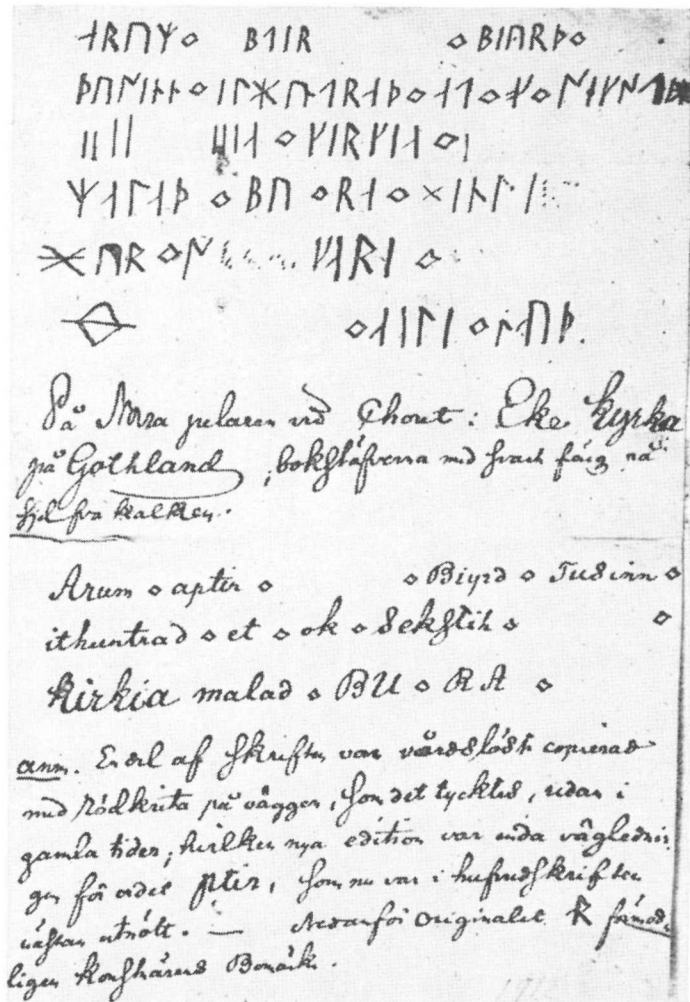

Fig. 42. G 48: a. Eke kyrka. Efter teckning av J. H. Wallman.

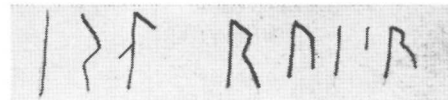

Fig. 43. G 48: b. Eke kyrka. Efter teckning av J. H. Wallman.

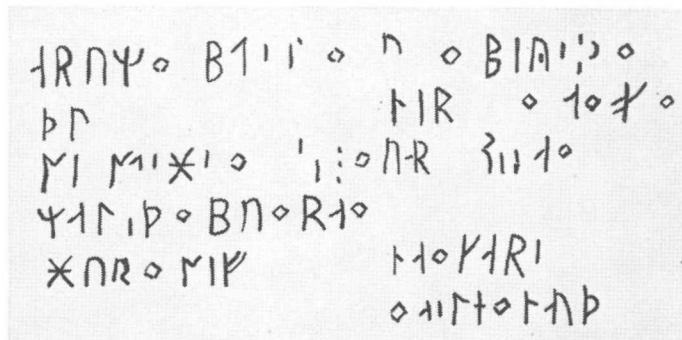

Fig. 44. G 48: a. Eke kyrka. Efter teckning av E. Wessén.